

Jezus leeft!

Het gaat steeds beter met christelijke studentenverenigingen in Leiden: sinds corona zitten ze in de lift. 'Eenzaamheid, maatschappelijke onrust en zorgen over de toekomst kunnen een rol spelen'

8

Minder beveiliging Controles afgeschaald, maar kritiek blijft: 'Er zitten lijken in de kast'

Na de bom De nasleep van jihadistische aanslagen verschilt sterk per land

'Omvallende dominostenen' Dinsdag trokken zo'n zeventuizend stakende studenten en docenten naar de Dam. 'De politiek plukt ons helemaal kaal'

2

Leiden wil EU-verdrag met Israël opschorten

Het college van bestuur gaat zich inzetten voor een oproep van alle Nederlandse universiteiten aan de overheid om het EU-associatieverdrag met Israël op te schorten. 'De humanitaire omstandigheden zijn niet verbeterd, integendeel.'

DOOR VINCENT BONGERS

In België hebben tien universiteiten al drie keer aan hun overheid gevraagd om het Europese associatieverdrag met Israël op te schorten. In dat verdrag worden onder andere handelsafspraken geregeld. De Universiteit van Amsterdam deed in juni een vergelijkbare oproep aan de Nederlandse overheid. Studentenpartij dsp-sc wilde maandag tijdens de universiteitsraad weten wat de reactie van het college was op deze oproepen. De nieuwe Leidse collegevoorzitter Luc Sels, tot voor kort rector van de ku Leuven en een van de opstellers van de Belgische oproep, reageerde op de raadsragen. 'De rectoren hebben bij herhaling gevraagd aan de Belgische regering om het geweld op de sterkst mogelijke manier te verminderen en om initiatieven voor humanitaire hulp maximaal te steunen', zei hij. 'En heel belangrijk: om te vragen aan de Europese Commissie om associatieverdrag met Israël op te schorten. Artikel 2 van dat verdrag voorziet namelijk in het belang van mensenrechten als essentiële voorwaarde voor de associatie. Naar onze inschatting worden die mensenrechten geschonden. Het beste is dan ook om het verdrag op te schorten.' Over samenwerking met Israëlische universiteiten is een zeer complexe situatie ontstaan, legde Sels uit. 'Alle universiteiten hebben eigen mensenrechtencommissies en proberen zelf inschattingen te maken. Binnen onderzoeksconsortia is er ook geen overeenstemming tussen partners.'

Een Europese opschorting van het verdrag zou de nodige helderheid kunnen scheppen. Al betekent opschorten niet automatisch dat er een streep gaat door samenwerking met Israëlische universiteiten. 'De Belgische rectoren hebben bij herhaling deze oproep aan de Commissie gedaan, en toch hebben ze zelf nog samenwerkingen met Israëlische universiteiten lopen', laat Sels namens het college later weten. 'Dat zijn twee afzonderlijke feiten én niveaus. Het associatieverdrag is gesloten met de staat Israël, onderzoekssamenwerkingen lopen met Israëlische universiteiten die overigens ook niet allemaal op dezelfde wijze in deze tragedie staan.'

Sels zei tijdens de vergadering dat het Leidse college zich kan vinden 'in het standpunt van de uva en van de Belgische rectoren. Dat standpunt mag stilaan steun krijgen van andere landen. Ik ben bereid om aan de andere Nederlandse universiteiten een soortgelijk standpunt te ontwikkelen. Al wil ik dat nog wel eerst overleggen met de Leidse decanen. We moeten namelijk geen twee *tones of voice* krijgen binnen het universiteitsbestuur.' Er is nog geen officieel collegebesluit genomen. Op het niveau van universiteitskoepel uni was al eerder gewerkt aan zo'n oproep, aldus Sels. Maar door het staakt-het-vuren in Gaza kwam dat stil te liggen. 'De humanitaire omstandigheden zijn sindsdien niet verbeterd, wel, integendeel. Nu is wel een moment om alsnog tot zo'n collectieve oproep te komen. Ik ga het dan ook voorleggen aan de andere universiteiten.'

Studentenraadslid Anouk Moritz van dsp-sc wilde van Sels weten wanneer de kwestie besproken gaat worden door de uni. Sels: 'Vrijdag is er een uni-vergadering, en dan leg ik het in een rondvraag voor. Maar verwacht geen beslissing op dat moment, want het staat niet op de agenda. De universiteiten zullen zich hierover willen bezinnen, dus ik verwacht pas in januari een volgende stap. Het gesprek zal in ieder geval worden opgestart.'

Moritz: 'Maar als er geen collectief standpunt komt? Komt Leiden dan zelf met een statement?'

Sels: 'Dan komen we in een nieuwe situatie, maar het ligt wel in de lijn dat we naar zo'n standpunt gaan.'

Moritz wilde ook weten waarom Leiden niet zelf al een oproep doet. Volgens Sels is dat niet handig. 'Er waren collega's die misnoegd waren over de stap die de uva nam zonder eerst te overleggen met de andere universiteiten. Dat wil ik graag voorkomen. Met een gezamenlijk standpunt sta je ook het sterkst in Europa.'

In september besloot de Leidse universiteit te stoppen met studentuitwisselingen tussen Leiden en Israël, na een advies van de commissie Mensenrechten en Conflictgebieden daarover. Die commissie zou ook dit najaar nog met een advies komen over wetenschappelijke samenwerkingen met Israëlische instituten, maar daarop is het nog wachten. Universiteitswoordvoerder Caroline van Overbeeke laat weten dat de oproep van het college niets veranderd aan deze procedure.

Geen bommen, maar boeken

Dinsdag staakten duizenden docenten en studenten op de Amsterdamse Dam tegen de bezuinigingen op het hoger onderwijs. *Mare* reed mee met de bus Leidnaren. 'Mensen vallen om als dominostenen.'

DOOR TIRZA DE GRAAF
FOTO MARC DE HAAN

'Heer Bontenbal en Jetten, luistert u naar ons kabaal? De politiek plukt ons helemaal kaal'

Al zingend vertrekken tientallen Leidse studenten en docenten dinsdagochtend met grote touringbus richting Amsterdam. 'Ik heb er echt zin in', zegt een van de studenten die de bus binnenstapt. Het actielied, op melodie van 'Jan Klaassen de Trompetter' van Rob de Nijs, klinkt later op de Dam, tijdens de landelijke staking tegen bezuinigingen op het hoger onderwijs. Maar eerst moet er worden gerepeteerd. Tanja de Bie, medewerker van onderwijsondersteuner LINC en organisator van de Leidse afvaardiging, oefent het actielied drie keer met de Leidse stakers. 'Ik heb namelijk begrepen dat de melodie niet voor iedereen bekend is', zegt ze door de microfoon van de buschauffeur.

'De wetenschap verdient beterschap
Dus geef ons toch uw rekenschap'

Als de Leidse stakers in Amsterdam aankomen zegt een van de studenten: 'Misschien moet ik contact opnemen met de organisatie en zeggen dat ze na afloop een drag show moeten geven om wat meer aandacht te krijgen van de politiek.' De stakingen gaan haar aan het hart, zegt De Bie. 'Ik ben hier vandaag om, opnieuw, en we blijven dat doen, te protesteren tegen de bezuinigingen op het hoger onderwijs en te eisen dat er meer wordt geïnvesteerd, want dat is nodig.' Volgens de Algemene Onderwijsbond (aob) waren er zo'n zevenduizend mensen aanwezig bij het protest, waarvan er naar schatting vijfhonderd uit Leiden kwamen. De bijeenkomst werd georganiseerd door onder

meer woinActie, de Aob, de Federatie Nederlandse Vakbeweging (FNV) en verschillende studentenvakbonden. Op spandoeken en protestborden staan teksten als: 'Only fools cut on schools', 'Hé kabinet, studenten worden slecht gezet', 'Geen bommen, maar boeken', en 'Bezuinig dan op de licentie van Microsoft Teams'. De Bie ziet de gevolgen van de besparingen in Leiden. 'Er wordt de komende jaren bijvoorbeeld 150 fte weg-bezuinigd, waardoor de werkdruk ontzettend hoog wordt. 'Mensen vallen om als dominostenen omdat ze veel te hard moeten werken.'

'Wees zuinig op de docent', staat er op het bord van de Utrechtse Pabo-docent Andrea Visser. 'Ook bij ons gaan steeds meer docenten omvallen. Het zou een enorm maatschappelijk effect hebben als de kwaliteit van het onderwijs afneemt. Dan stevenen we af op een samenleving waarin mensen minder kennis en kunde hebben. Dat kan de polarisatie zelfs versterken.'

Door de bezuinigingen zijn er steeds minder mensen beschikbaar om onderwijs te geven, aldus De Bie: 'Dat is gevaarlijk voor de economie en voor de veiligheid. Kennis over rechtsgeleerdheid, ethiek, het leren begrijpen van andere culturen is essentieel.' Haar zelfgehaakte muts en sjaal zijn onderdeel van haar protest. 'We haken rode vierkantjes die symbool staan voor de protesten. Zo willen we uiting geven aan onze boosheid.' De demonstratie is het sluitstuk van de estafettetakingen die in maart en april plaatsvonden in dertien steden. 'Als het vandaag niet lukt, dan ben ik er de volgende keer weer. Ik ben pas tevreden als niet alleen de bezuinigingen worden teruggedraaid, maar er ook nieuwe investeringen worden gedaan.'

Voor Visser is de staking een laatste noodkreet: 'Ik wil me er niet bij neerleggen, maar ik heb weinig vertrouwen in verbetering.' Ook de studenten voelen de druk, vertelt collega Mirjam Zwinkels: 'Ze maken zich steeds

meer zorgen over de toekomst.'

'De bezuinigingen zijn desastreus', zegt de Amsterdamse bestuurskundestudent Stijn Hesseling. 'Het is triest dat we het nu alleen nog maar kunnen hebben over schadecontrole, terwijl we het eigenlijk zouden moeten hebben over verbetering.' Hesseling vindt dat de prioriteiten verkeerd liggen in politiek Den Haag. 'Ik begrijp dat een begroting binnen de perken moet blijven, maar dan moet je wel de juiste keuzes maken. Kijk eerst naar het verstrekken van subsidies aan grote bedrijven, en pas daarna naar het onderwijs.'

Op de Dam speelt een studentenband. De muziek wordt afgewisseld met speeches. Sam Hamer, junior-docent sociologie aan de uva sluit de zijne vurig af: 'Als we niks zeggen, worden de bezuinigingen sowieso doorgevoerd. Stop de sloop!'

Matthijs, student religiewetenschappen aan de uva, draagt een boodschappentas met daarin verschillende kartonnen borden om mee af te wisselen. 'Nu korten op de universiteit = later spijt!', staat er op een. 'Ik vind het bizar dat het demissionair minderheidskabinet van Schoof zulke belangrijke bezuinigingen doorvoert. Vroeger was dat echt taboe, nu lijkt dat opeens normaal te zijn.' Hij is bang voor verlies aan diversiteit, minder ruimte voor persoonlijke ontplooiing en vooral minder aandacht voor het leren van kritisch denken. 'De vele mogelijkheden op de universiteit zijn een rijkdom die we echt gaan missen.'

De staking eindigt in een mars. Van de Dam loopt de menigte over de trambaan van de Nieuwe Zijds Voorburgwal. Er wapperen talloze vlaggen, drums en koperblazers spelen muziek waarop hier en daar wordt gedanst. De leus 'Geen privilege, studeren is een recht!' echoot door de menigte.

Universiteiten worden steeds burgerlijker (maar dat geldt ook voor mijzelf)

Een goede vriend die in de jaren zeventig antropologie studeerde aan de uva vertelde me eens dat hij destijds de collegebanken deelde met een meid die altijd een rat op haar schouder droeg. Pontificaal op de eerste rij zat ze, aldus mijn vriend, vergezeld door het snuffelende knaagdier, dat zich stevig met zijn teentjes (vingertjes?) vastklampte aan haar ongetwijfeld zelfgebreide trui. De anekdote roept een soort weemoed bij me op, een gevoel dat wat wegheeft van heimwee of nostalgie, maar dan naar een plek en een tijd waar ik in feite helemaal niet geweest ben. 'Anemoia' wordt dat fenomeen genoemd, zo leer ik van het internet. Het schijnt vooral voor te komen onder Gen-Z'ers, die zich tegenwoordig massaal laven aan cultuur en esthetiek van de '80s, '90s en '00s. Maar ik heb het nu dus met dit beeld uit de '70s van een student met een rat op haar schouder. Heerlijk vind ik het plaatje. En ik vraag me af: waarom maak ik zoiets op de FGGA nou nooit mee?

Ik denk dat het voor een groot deel te maken heeft met het type mensen dat zich aangetrokken voelt tot de studies die de universiteit op Wijnhaven onder een dak heeft gebracht. Internationale betrekkingen, bestuurskunde, security studies – niks ten nadele van die vakgebieden, ik bedoel, ik zit daar zelf ook in, maar de degelijkheid spat er natuurlijk wel vanaf, daar hoeven we niet geheimzinnig over te doen. De meer excentrieke mens kijkt doorgaans toch een deurtje verder.

Nee, neem dan de geesteswetenschappenfaculteiten zijn zonder enige twijfel de plekken waar de meest ongerijmd dingen gebeuren aan de universiteit.

Als politicologiestudent keek ik ooit mijn ogen uit toen ik op het Lipsius een keuzevak volgde in *Geschiedenis van de Sovjetunie*, en een jongen midden tijdens de werkgroep een kaal kaiserbroodje uit zijn rugzak pakte – oké, kan – gevolgd door een avocado – huh? – een snijplank – zou hij echt...? – en tot slot een groot keukenmes – ja dus.

Ook uit de tweede hand ken ik de wildeste verhalen afkomstig van de humanities en aanverwante departementen. Mijn vriend, historicus, memoreert graag de studiegenoot die altijd door de gangen van het Lips rondwaarde op blote voeten met een Duitse herder aan een touw. Of de keren dat hij in de fietsenstalling om een groep capoeira-beoefenende medestudenten

heen moest manoeuvreren.

Een andere vriend deed archeologie en vertelde me hoe een van de docenten op kantoor altijd een bejaarde hond aan haar voeten had liggen. Op Campus Den Haag wordt een eigen boekenplankje of waterkoker al buitensporig gevonden.

Toch is het niet alleen het verschil in disciplines dat verklaart waarom ik op mijn werk vandaag de dag zo weinig rariteiten tegenkom. Het heeft ook met het verstrijken van de tijd te maken. De universiteit mag dan soms door de buitenwereld als een archaïsch instituut worden gezien, ook binnen de academie heerst er toch gewoon een sterke tendens om mee te gaan met de vaart der volkeren. En die vaart beweegt zich sinds de jaren '70 nu eenmaal steeds verder weg van de gekkigheid, weg van meegetorste gezelschapsdieren en capoeira in de fietsenstalling, op naar een universiteit die meer en meer wegheeft van een gladder Apple Store, bevolkt door studenten en docenten die zich netjes en normconform gedragen.

Ook mijn eigen leven beweegt zich steeds meer richting die burgerlijke mediaan, ik kan het niet ontkennen.

Dit is mijn laatste stukje in *Mare*. Columns blijf ik schrijven voor *NRC*, en bij bestuurskunde ga ik aan de slag als universitair docent – degelijker kan haast niet. Ik heb er ongelooflijk veel zin in. De weemoed neem ik op de koop toe.

Josette Daemen is postdoctoraal onderzoeker aan het Instituut Bestuurskunde van Universiteit Leiden

Raad houdt controle op tentameninschrijvingen

Omdat het college van bestuur de inschrijvingen voor de tentamens niet uit de onderwijs- en examenregelingen (OERen) haalt, stemt de universiteitsraad alsnog in met de regelingen. 'Het leek een truc om de discussie dood te slaan.'

DOOR VINCENT BONGERS

Het programma MyStudymap zorgt al jaren voor veel problemen met tentamens: vaak bleek pas in de tentamenzaal dat studenten toch niet waren ingeschreven. Het zogeheten inschrijfprotocol is onderdeel van de onderwijs- en examenregelingen (OERen) van de universiteit. De universiteitsraad moet elk jaar instemmen met de veranderingen in die regelingen.

De problematiek zorgt al jaren voor spanning tussen de raad en het college van bestuur. Volgens de medezeggenschap luisterde het college onvoldoende naar de klachten van gedupeerde studenten en deed ze onvoldoende om MyStudymap aan te passen.

In 2024 sloten raad en college een deal. Er kwam een pilot om studenten zonder inschrijving toch tentamens te kunnen maken: iedereen zonder correcte inschrijving moest bij het tentamen drie kwartier wachten om eventueel alsnog te kunnen deelnemen. Studenten die wel op de lijst staan, gaan namelijk voor. Zij krijgen tot maximaal 45 minuten na aanvang nog toegang tot het tentamen. De pilot loopt in principe tot en met 31 augustus 2026.

Reizen met korting? Dat gaat niet met Shuttelkaart

Er klinkt kritiek op reiskostenvergoedingssysteem Shuttel: reizen met korting is niet mogelijk en dat kost de instituten meer geld. 'We betalen te veel.'

DOOR VINCENT BONGERS EN MARK REID

Sinds november 2024 gebruikt de universiteit Shuttel om de reiskosten te vergoeden. Na een evaluatie heeft het college besloten om door te gaan met het systeem. De personeelspartijen UB en LAG in universiteitsraad zijn echter zeer kritisch. 'We lazten dat het college positief is', zei Patrick Klaassen van UB tijdens de raadsvergadering maandag. 'We krijgen uit de gemeenschap echter kritische geluiden over Shuttel.' Klaassen stelde dat de universiteit een 'onvoordelig contract' heeft afgesloten met Shuttel. 'Veel medewerkers hebben een kortingskaart maar daar heb je niets aan. We betalen eigenlijk te veel.'

Ook tijdens de faculteitsraad van Wiskunde en Natuurwetenschappen van maandag kwamen de reiskosten aan bod. 'Het is frustrerend dat we de NS-kortingskaarten niet kunnen gebruiken als we naar werk reizen', zei personeelsraadslid Lars Jekken. 'Vroeger kon je op je eigen kaart reizen en dat declareren. Maar als je nu naar Groningen reist, voor Nederlandse begrippen een dure reis, dan betaal je het volle pond met je Shuttelkaart. Zeker met alle bezuinigingen snap ik niet dat dit kan.'

Personeelsraadslid Jeanette de Wolf vond dat ook problematisch: 'We betalen nu de volle prijs. Daarom hebben we opeens allemaal onverwachte extra kosten in ons project. Vanuit de gebruiker is het fijn dat je verder niet na hoeft te denken over declareren, maar voor een instituut of de faculteit kost het wel meer.'

Jekken: 'We zijn zeker niet tegen het declareren van kosten, maar het zou voor het financiële welzijn van de universiteit handig zijn als je ook een kortingskaart zou kunnen gebruiken.'

Het college wilde de inschrijvingen komend collegejaar loskoppelen van de OERen. Dit tot ergernis van de raad die vanwege de tentamenproblematiek zo veel mogelijk invloed wil houden op de inschrijvingen. De raad besloot dan ook om tegen de OERen te stemmen.

Maandag bleek dat het college voorlopig afziet van deze splitsing. 'De koppeling blijft voor 2026', zei rector Hester Bijl, in haar laatste raadsvergadering voordat ze rector wordt van de TU Delft. Ze zei wel dat ze aan haar opvolger Sarah de Rijcke advies meegeeft om 'het ooit te splitsen'. 'De raad heeft wat mij betreft dan ook instemmingsrecht op het protocol dat eens in de zoveel jaar wordt voorgelegd aan de raad. Het college moet dan samen met de raad uitzoeken hoe dat het beste kan worden geregeld.'

'Laten we volgend jaar dan een gesprek voeren over of die splitsing nodig is', zei Patrick Klaassen van personeelspartij UB. 'De splitsing leek een technische truc om de discussie over de tentameninschrijvingen dood te slaan. Ik ben blij te horen dat dat niet te motivatie is.'

Bijl: 'Dat is het beslist niet. Het leek ons niet iets waar jaarlijks overleg over hoeft te zijn.' Klaassen vond het nog steeds onduidelijk waarom het protocol uit de OERen zou moeten. 'Als de studenten eenmaal tevreden zijn met de inschrijvingen, is er geen reden voor de raad om tegen te stemmen op dat punt.'

'Dat laat ik aan mijn opvolger', reageerde Bijl. De raad stemde vervolgens in met de OERen voor komend collegejaar.

Tijdens de universiteitsraadsvergadering ging vice-collegevoorzitter Timo Kos in op de kritiek. 'Het zijn bulkcontracten, daar kun je geen individuele kortingen in verwerken. Dat heeft ook te maken met verschillende vormen van kortingen. Zoiets kan je niet voor een hele gemeenschap regelen.'

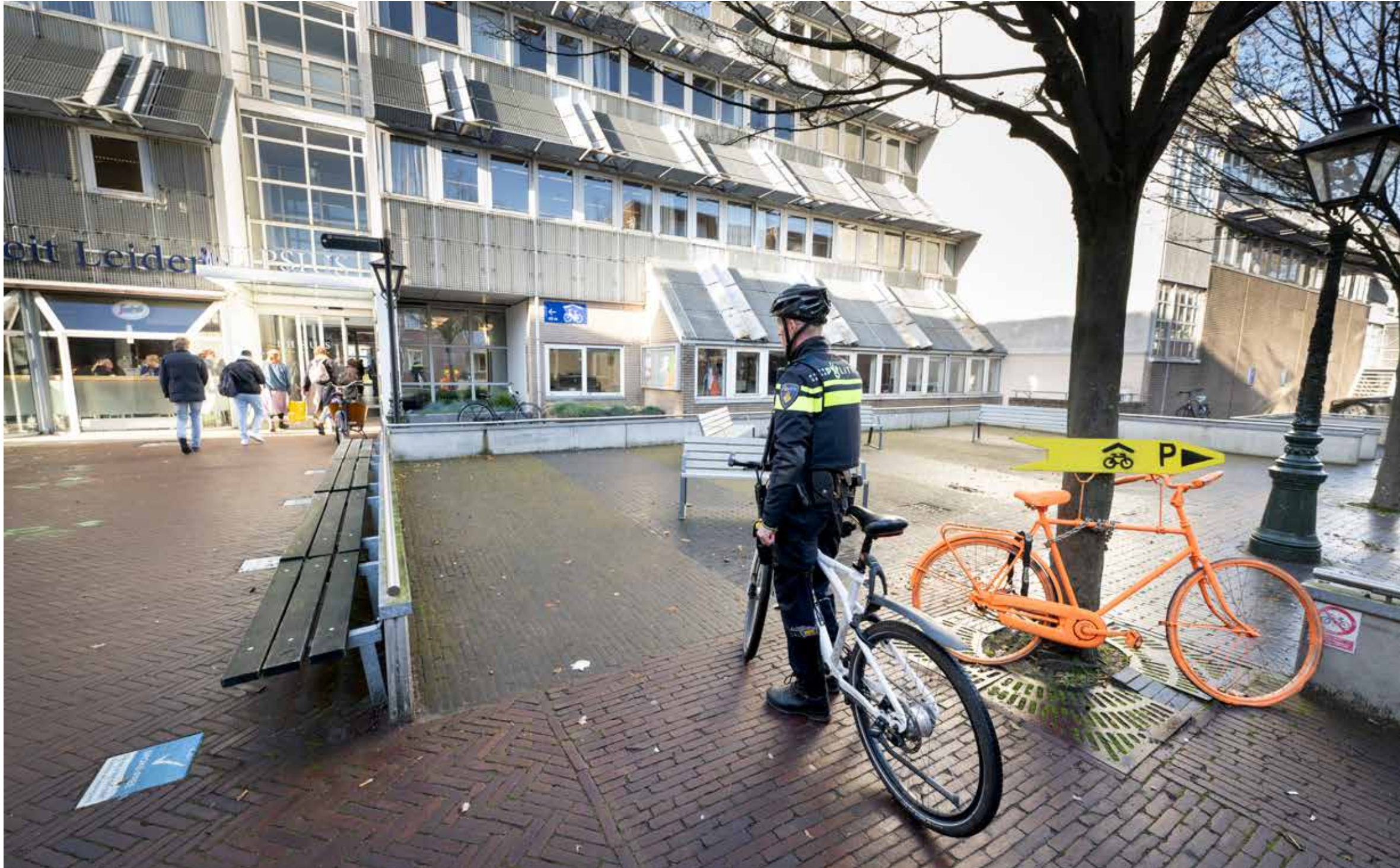
Klaassen: 'Zijn de contracten voordelig voor ons of toch vooral voor de dienstverlener?' 'Dat laatste zou raar zijn', reageerde Kos. 'Het is geen ongebruikelijk contract. We besteden het aan en dit is het meest voordelige dat we uit de markt konden halen. Ik hoop natuurlijk altijd dat het goedkoper kan, maar dat zal bij een volgende onderhandelingen moeten blijken.'

Het college 'neemt de kritiek mee', beloofde Kos. 'We kijken steeds naar de contracten en we heronderhandelen ook als dat nodig is. Je besteedt ook een deel van de administratieve handelingen uit aan Shuttel. Dat hoeft je niet zelf te doen, dat scheelt ook aan onze kant. Dat is de afweging die gemaakt is.'

De universiteitsraad had ook twijfels over universitair dienstreizenbureau Uniglobe. De prijzen voor vliegtickets en hotelovernachtingen liggen vaak hoger dan als je zelf boekt. 'Ondoorzichtig', vindt de raad.

'Als je individueel bij Ryanair een ticket bestelt dan is dat uiteraard goedkoper', antwoordde Kos. 'Dat komt door enorme kortingen die zij bieden. Bij dat soort vliegtuigmaatschappijen is duurzaamheid echter geen afweging. Dat willen we niet. We hebben met Uniglobe een afspraak over dienstreizen en zij houden wel rekening met duurzaamheid. Verder is ook dit een bulkcontract en daar zitten andere dingen in dan als je individueel iets aanschaft.'

Een laatste punt van kritiek was dat je met de Shuttelkaart geen ov-fiets kan huren. 'De ov-fiets zit niet in ons pakket, bij een aantal andere instellingen wel', zei Kos. 'In Leiden past het niet in het huidige budget. Dat zouden we na een nieuwe evaluatie eventueel kunnen uitbreiden.'

De toegangscontroles in het Wijnhavengebouw vinden vanaf januari alleen nog in de avonduren plaats. Ook de inzet van externe beveiligers wordt afgebouwd en stopt uiteindelijk. De universiteitsraad blijft kritisch. 'Ik hoor niets over een onderliggend probleem, namelijk racisme.'

DOOR MARK REID
FOTO TACO VAN DER EB

Beveiliging wordt afgeschaald, raad vreest 'lijken in de kast'

mensen vindt dat nog spannend, maar we vinden dat toch passend.

'Het beleid is ingevoerd op basis van een specifiek dreigingsbeeld dat al ouder is dan 2023', zei Kos over de toedracht van de sluiting van de Wijnhaven en de verhoogde beveiliging. 'We hebben een aantal mensen voor wie we helaas extra moeten zorgen. In oktober 2023 waren er signalen dat er specifieke dreigingen waren voor ons op die locaties. Die dreiging is niet weg, maar we zien wel dat we een andere balans kunnen slaan. Wat ons betreft hoeft er geen verder onderzoek naar te komen, maar ik zie wel dat het ons niet gelukt is om het beleid uit te leggen. Dat had transparanter gekund.'

Deze reactie was voor studentraadslid Michel Vermeer (DSP-SC) nog niet voldoende. 'Ik zie dat er bij veiligheidszaken een nieuwe stroming is, maar zoals we in het woo-verzoek hebben gezien, zitten er nogal wat lijken in de kast. Wie weet nog veel meer. Waarom bleef het als een veiligheidsrisico gezien worden toen de politie zei dat er niks aan de hand was?'

Kos: 'Dat is een interpretatie die ik niet deel. Het ging om een uitspraak van de politie, niet van andere diensten. We hebben een dreigingsbeeld waardoor we ons zorgen maken over individuen die beveiliging nodig hebben. Daarover zijn contacten met verschillende diensten, zoals NCTV, AIVD en politie. Er worden conclusies getrokken in het artikel van *Mare* die niet op een volledig feitencomplex gebaseerd zijn. Er worden allerlei conclusies verbonden aan het Arabisch zijn van iemand, die deel ik niet. Racisme werpen we ver van ons.'

'Maar ik zou niet aangezien worden als terrorist', reageerde Vermeer. 'Dat heeft toch met de etniciteit van de man te maken.' Dat was volgens Kos niet zo, het zou gaan om verdacht gedrag.

Vermeer wilde ook weten waarom termen als 'azc-dekmantels' zijn gebruikt. Volgens Kos waren dit 'privé-opvattingen'. Daar nam Vermeer geen genoegen mee: 'Maar degene zei dit in het kader van zijn werk voor de universiteit, dan is het toch ook jullie verantwoordelijkheid?'

Kos bleef er echter bij dat het een privé-opvatting betrof. Volgens personeelsraadslid Patrick Klaassen (UB) heeft het beveiligingsbeleid tot een vertrouwensbreuk geleid:

'Er zijn incidenten geweest waardoor het vertrouwen zoek is geraakt tussen de academische gemeenschap en het universiteitsbestuur. Hoe gaan we vertrouwen herstellen? Want zo doorgaan schiet niet op.'

'Het is een dossier met veel emotie', reageerde Kos. 'De balans tussen openheid en veiligheid is ingewikkeld. Er zijn mensen die zich juist veilig voelen door de maatregelen, en mensen die zich juist onveilig voelen. Beleid moet goed uitlegbaar zijn en het moet in ons handelen zichtbaar zijn dat we proberen een open gemeenschap te blijven. Ik denk dat we daarin gefaald hebben. Het heeft lang geduurd tot we het veiligheidsbeleid hebben kunnen opschrijven. Ik hoop dat dat gaat helpen.'

Anouk Moritz (DSP-SC) vond dat het college onvoldoende kritisch naar zichzelf kijkt. 'Ik hoor veel over individuele zaken, zoals de Arabisch sprekende man, de berichten over AZC-dekmantels, maar ook meldingen van studenten en medewerkers die zich tot doelwit gemaakt voelen door de beveiliging. Ik hoor geen begrip dat deze dingen samen wijzen op een onderliggend probleem, namelijk racisme in het veiligheidsbeleid in Den Haag. Zonder dat systemische probleem te erkennen snap ik niet hoe je een nieuw veiligheidsbeleid kan opstellen waar mensen vertrouwen in moeten hebben.'

Daar haakte Klaassen bij aan: 'Ik hoop dat we geen systemisch probleem hebben. Maar het is wel wat we keer op keer horen uit de gemeenschap. Hoe kunnen we concluderen dat het niet zo is en moeten we dat niet uitzoeken?'

'Dat er een systemisch probleem is, onderken ik niet', reageert Kos. 'Ik denk dat je kunt zien dat de mensen die dit beleid hebben vormgegeven goede en benaderbare mensen zijn. Die willen graag in gesprek, daar moeten we in investeren en transparanter over zijn. Maar er is een deel dat we niet kunnen delen, ook als ik dat zou willen.'

'Maar ik zou niet aangezien worden als terrorist, dat heeft toch met etniciteit te maken'

Salariskloof tussen mannen en vrouwen bij Archeologie slinkt

Mannelijke hoogleraren bij de faculteit Archeologie verdienen in 2023 nog 356 euro per maand meer dan vrouwen, maar de verschillen worden steeds kleiner. ‘Omdat we een kleine staf hebben, kunnen de salarissen van enkele wetenschappers sterk bepalend zijn.’

DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK

Dat er een salariskloof bestaat tussen mannelijke en vrouwelijke hoogleraren aan Nederlandse universiteiten is al jaren bekend. Naar aanleiding van een rapport in 2016 van het Landelijk Netwerk Vrouwelijke Hoogleraren (LNVH) besloot de Universiteit Leiden jaarlijks de verschillen in kaart te brengen. Vanaf 2021 gebeurt dat elke twee jaar. In de analyse wordt per faculteit gekeken of de salarissen, na correctie voor leeftijd, functiecategorie en functieniveau, significant verschillen. Uit een beleidsdocument van de faculteit Archeologie blijkt dat de salarisverschillen van medewerkers steeds kleiner worden. Faculteitsbreed verdienen vrouwen in 2023 zelfs 0,7 procent meer dan mannen, terwijl in 2021 juist de mannen 1,5 procent meer verdienen. Vrouwelijke ^{un}’s verdienen in 2023 gemiddeld 186 euro bruto per maand meer dan mannen. Het ver-

schil is wel flink kleiner geworden, want in 2021 was het gemiddelde salarisverschil nog 340 euro bruto per maand ten gunste van vrouwen. Ook vrouwelijke universitair hoofd-docenten verdienen in 2023 gemiddeld 330 euro bruto per maand meer dan mannen van dezelfde leeftijd. In 2021 verdienen mannen gemiddeld meer met een gemiddeld salarisverschil van 88 euro. Onder hoogleraren verdienen de mannen juist meer, al is het gemiddelde salarisverschil aanzienlijk afgenomen van 558 euro bruto per maand in 2021 naar 356 euro in 2023. Volgens faculteitsbestuurder Jan Pronk zijn de verschillen in alle functiecategorieën nu niet meer significant. Hij heeft verschillende verklaringen voor de afgenomen verschillen. ‘De facultaire staf is de laatste jaren aanzienlijk vernieuwd, we hebben veel nieuwe collega’s. We letten daarbij scherp op de juiste inschaling door die te vergelijken met de zittende staf. Ook hebben we extra oog voor universiteitsbrede beloningsverschillen uit het verleden en wat we moeten doen om dat te voorkomen.’ Ook maak hij de kanttekening dat de faculteit een relatief kleine staf heeft. ‘De salarissen van enkele nieuwe of bevorderde wetenschappers kunnen sterk bepalend zijn. Met een geringe omvang maakt een beperkt aantal mutaties een groot verschil.’

‘Waarom houden we sportdocenten niet?’

Het ontslag van docenten bij het Universitair Sportcentrum (usc) is een onvermijdelijk gevolg van nieuwe wetgeving, aldus vice-collegevoorzitter Timo Kos. ‘De Belastingdienst is onwrikbaar.’

DOOR LISA BOSHUZEN

De sportdocenten die nu op zzp-basis groepslessen verzorgen in het usc worden vanaf 1 januari vervangen door minder docenten die meer uren maken. Hun ontslag leidde tot woede en onbegrip bij studenten en docenten, zo schreef *Mare* vorige week. Universiteitsraadslid Nadine Potters (pbms) vroeg het college van bestuur maandag om opheldering. ‘Ik begrijp dat er onrust is’, zegt vicevoorzitter Timo Kos. ‘Maar wij hebben ons aan de Wet DBA te houden, anders krijgen wij boetes.’ De koepelorganisatie Universiteiten van Nederland (UNL) is nog met de Belastingdienst in gesprek gegaan, maar deze was ‘onwrikbaar’. Het is volgens Kos een ‘breed probleem bij meerdere instellingen’. De groepslesdocenten zijn ‘typische’ gevallen waarbij de werknemer ook andere verplichtingen en soms meerdere werkgevers heeft. Het is daarom logisch dat niet iedereen ‘in staat is een groot aantal uren

te draaien’. ‘Dat maakt het ingewikkeld.’ De Wet DBA zorgt ervoor dat er niet meer ‘met kleinere contracten op zzp-basis’ gewerkt mag worden. De enige oplossing was het openzetten van ‘vacatures voor grotere aanstellingen’. Dit komt echter niet overeen met de uitgezette vacaturetekst, waarin werd gezocht naar sportdocenten die met ‘zowel een kleiner als uitgebreider urenpakket aan de slag kunnen’. Voor de sportdocenten was het onduidelijk wat zij konden verwachten. De gevolgen van de wet DBA zijn onvermijdelijk, maar de communicatie naar de huidige werknemers had beter gekund, gaf Kos toe. ‘Het gaat om mensen die allang bij ons zijn, dus moet de communicatie zorgvuldig gebeuren. In de komende periode zullen wij hier alert op zijn. We willen beter toelichten waarom deze stappen worden gezet, om misstanden te voorkomen als die er zouden zijn.’ ‘Als de mensen al zo lang bij ons zijn, waarom houden we ze dan niet?’ vroeg universiteitsraadslid Patrick Klaassen (personeelspartij ub) nog. ‘Voor werknemers met een klein urenpakket is straks minder ruimte’, herhaalde Kos.

Bloemenzee in Manchester na de aanslag op een Ariana Grande-concert in 2017.

Niet gek laten maken

Terrorisme-expert Jeanine de Roy van Zuidewijn onderzocht hoe vier Europese landen omgingen met de nasleep van een jihadistische aanslag. ‘Als je geen ruimte biedt voor boosheid, krijg je dat tien keer zo hard in je gezicht terug.’

DOOR VINCENT BONGERS
FOTO TOMASZ KOZLOWSKI

Op 22 mei 2017 blies jihadist Salman Abedi zichzelf op bij een concert van Ariana Grande in de Manchester Arena. Behalve de dader kwamen bij die terroristische aanslag 22 mensen om het leven, onder wie een aantal kinderen. Het jongste slachtoffer was een meisje van acht jaar. Meer dan duizend bezoekers raakten gewond. ‘Een jaar later stond ik bij de kerk waar de herdenking werd gehouden buiten op een grasveld te kijken naar een groot scherm waarop de dienst werd vertoond’, vertelt universitair docent Jeanine de Roy van Zuidewijn. ‘Toen ik aantekeningen maakte, kwam er een vrouw naar me toe. Ze vroeg wat ik aan het doen was. Ik legde uit dat ik bezig was met een onderzoek. Ze zei: “Oh, dan moet je nu naar mijn dochter toe, die zit daar.” Zij had net een tatoeage op haar been laten zetten om de slachtoffers te herdenken: een zogeheten *Manchester bee*. Haar moeder was heel erg trots: dit is wie wij zijn en waar we voor staan.’ De bij werd een krachtig symbool in de verwerking na de aanslag en verwijst naar de industriële achtergrond van de stad: samen keihard werken. De Britse krant *The Guar-*

dian noemde het een perfect symbool van eenheid: niet religieus, niet tribaal, vredig, gericht op gemeenschap. Maar ook weer niet onschuldig, want bijen steken als ze worden aangevallen. Terrorisme-deskundige De Roy van Zuidewijn schreef een boek *The Aftermath* over hoe de samenlevingen en politiek in vier West-Europese landen omgaan met de nasleep van jihadistische aanslagen. Ze bezocht herdenkingsdiensten in de getroffen steden Nice, Brussel, Berlijn en Manchester (zie kader) en keek hoe burgers en politici op de aanslagen reageerden. ‘We herkennen allemaal bepaalde kenmerken van herdenkingen: de bloemen, de kaarsen en de toespraken met: “We zijn niet bang.” Ik vroeg me af: bestaat er een soort cultureel script van hoe samenlevingen in Europa op aanslagen reageren? Maar zeker bij de herdenkingen zag ik enorme verschillen.’ In Manchester zochten de organisatoren in het herdenken naar vormen die bij die lokale identiteit pasten. De link met de muziektraditie van Manchester was sterk. Het is de stad van bands als The Smiths, New Order en natuurlijk Oasis. ‘Hun nummer “Don’t Look Back in Anger” speelde al vrij snel na de aanslag een belangrijke rol. Na de herdenkingskerkdienst was er ’s avonds een concert. Daar kwamen ook heel veel jongeren op af. Sommigen waren vol trots aan het meezingen, anderen waren aan het huilen. Er liepen bij de herdenking ook mensen rond met hesjes met daarop de tekst: *response pastor*. Bij hen kon je terecht als je het moeilijk had.’ Bij de Berlijnse herdenking was de sfeer heel anders. ‘Tijdens de officiële dienst in de Gedächtniskirche hoorde ik buiten rumoer en geschreeuw van vier verschillende demonstraties, van extreemlinks tot extreemrechts. Die probeerden allemaal hun stempel te drukken.’ Bij een herdenking moet er ruimte zijn voor verdriet, maar ook woede, zegt De Roy van Zuidewijn. ‘Het is niet alleen maar *peace and love*. Je kunt ook doorslaan in de nadruk leggen op eenheid en je niet gek laten maken. Woede is gelegitimeerd. Alleen niet op een manier dat het gewelddadig wordt of de democratische rechtsstaat aantast. Als je

geen ruimte biedt voor boosheid, krijg je dat als autoriteit tien keer harder in je gezicht terug.’ In Nice hing rond de herdenking een grimmige sfeer. ‘Je voelde angst voor een nieuw incident. De zijstraatjes richting de grote boulevard waar de aanslag is gepleegd, waren met bussen en vrachtwagens geblokkeerd. Ik moest mijn tas om de honderd meter openmaken en tonen voor controles. De situatie in Frankrijk was ook anders dan in de andere landen. De noodtoestand was al uitgeroepen na de twee aanslagen in Parijs. De aanslag in Nice was de derde grote in een reeks. Toen is die noodtoestand ook verlengd. De dreiging werd in Frankrijk hoger ingeschat en hun veiligheidsbeleid is er harder. Je zag overal militairen op straat. Dat zouden we in Nederland niet zo aanpakken.’ Ook de politiek reageerde snel en heel fel. President Hollande zei dat Frankrijk in oorlog was met is. ‘Dan ga je mee in de oorlogsretoriek van is, die ook stelt dat ze strijdt tegen het Westen.’ In Duitsland pakte bondskanselier Merkel het anders aan. Zij reageerde pas zestien uur na de aanslag. ‘Ze heeft later in interviews gezegd dat ze de aanslag niet groter wilde maken. Haar aanpak was te technocratisch, in ieder geval als je het aan de slachtoffers vraagt. Ze bezocht bijvoorbeeld ook geen gewonden in het ziekenhuis. Als je geen arts bent, kun je hen toch niet helpen, was haar idee.’ Het verschil in aanpak tussen Frankrijk en Duitsland schetst een dilemma voor autoriteiten. ‘Je wilt niet overreageren, want dat willen terroristen juist. Hun motief is ons heel bang maken en het land ontwrichten.’ Maar politici moeten daar echter ook niet in doorslaan. ‘De samenleving moet zo snel mogelijk *back to business*, maar stilstaan bij het feit dat er iets verschrikkelijks is gebeurd, is ook heel belangrijk. Merkel realiseerde zich niet voldoende dat je als leider ook een symbolisch rol hebt: je moet er zijn voor de mensen. Crisismanagement is niet alleen maar een technisch verhaal. Emoties en symboliek zijn heel belangrijk.’ In Nederland zijn er nog geen aanslagen van vergelijkbare schaal geweest. De moord op Theo van Gogh in 2004 was uiteraard een schok, evenals de Utrechtse tramaanslag in

2019 waarbij vier doden vielen. ‘De dader was iemand met veel persoonlijke problemen. De vraag is of hij vooral ideologisch gemotiveerd was of uit frustratie handelde.’ In de nasleep van de aanslag pakte het Utrechtse gemeentebestuur het verstandig aan, vindt De Roy van Zuidewijn. ‘Ik was bij de stille tocht die was georganiseerd. Er liepen zowel hooligans van FC Utrecht en vertegenwoordigers van verschillende moskeegemeentes mee. Beide groepen droegen spandoeken tegen terrorisme en met steun aan de nabestaanden. Toenmalig burgemeester Jan van Zanen slaagde er goed in om die verschillende groepen samen te brengen om te herdenken en hun woede en verdriet te uiten.’

Jeanine de Roy van Zuidewijn, *The Aftermath Societal and Political Responses to Jihadist Terrorism*. Oxford Academic Press, 312 pgs. € 84,96 (paperback € 25)

Vier aanslagen

- **Brussel** Op 22 maart 2016 vallen er 35 doden en 340 gewonden bij zelfmoordbomaanslagen op Brussels Airport (Zaventem) en bij metrostation Maalbeek.
- **Nice** Op de Franse nationale feestdag 14 juli 2016 rijdt Mohamed Salmene Lahouaïe-Bouhlei 86 mensen dood door met een vrachtwagen op ze in te rijden op de Promenade de Anglais. Er vallen ook 458 gewonden.
- **Berlijn** Anis Amri rijdt op 19 december 2016 met een vrachtwagen in op bezoekers van een kerstmarkt bij de Gedächtniskirche. Er vallen 12 doden en 56 gewonden.
- **Manchester** Salman Abedi pleegt op 22 mei 2017 na afloop van een concert van Ariana Grande in de Manchester Arena een zelfmoord-aanslag met een bom. Er vallen 23 doden en 1017 gewonden.

De weg, de waarheid en het leven

De christelijke studentenverenigingen in Leiden zitten in de lift. Vier eerstejaars vertellen waarom ze lid zijn geworden. Hoe verweven ze hun geloof in het studentenleven? En hoe denken ze over drank en seksualiteit? 'Ik ben niet gebrainwasht, maar rationeel gestimuleerd.'

DOOR MARCIËLLE VAN DER KRAAN EN SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK
FOTO'S TACO VAN DER EB

'Christenen zoeken gemeenschap', vertelt Eva Dekker, voorzitter van E.S.V. Ichthus. 'Veel mensen gaan naar de kerk en zoeken elkaar op om samen Bijbelstudie te doen. We leven nu ook in een tijd waarin veel mensen op zoek zijn naar verdieping in het leven en niet alleen maar naar gezelligheid.'

Volgens het onderzoek 'God in Nederland', dat sinds 1966 in opdracht van KRO-NCRV elke tien jaar wordt uitgevoerd, staan Nederlandse jongeren die na 2000 zijn geboren meer open voor religie dan de generatie ervoor. Gen Z'ers, geboren na de eeuwwisseling, zouden met name meer openstaan voor het christendom dan millennials. Het onderzoek concludeert dat de ontkerkelijking in Nederland verder doorzet. Tegen die achtergrond is het opvallend dat 27 procent van Gen Z zichzelf als gelovig identificeert, tegenover 22 procent van de millennials.

Ook in Leiden is er een heel voorzichtige stijging te zien in het aantal leden bij de christelijke studentenverenigingen. Leids dispuut Panoplia, onderdeel van de landelijke vereniging C.S.F.R., heeft dit jaar bijna een dubbel zo grote instroom als andere jaren. 'Meestal hebben we rond de twintig nieuwe leden, maar dit jaar 36', vertelt voorzitter Rebekka Post. 'Voor ons doen hebben we dus een bizar grote jaargroep. In totaal hebben we nu ongeveer 120 leden.'

Toch wil Post niet te vroeg juichen en denkt ze dat deze groei 'incidenteel' is. 'We hebben geen duidelijke verklaring.' Wel heeft de PR-commissie 'gestreden' voor veel nieuwe aanwas via sociale media en op reformatorische scholen.

Dit jaar kreeg Navigators Studentenvereniging Leiden (NSL) tachtig nieuwe leden, elf meer dan het jaar ervoor. 'We zijn heel dankbaar', zegt voorzitter Rachel Rietkerk. In totaal telt de vereniging 291 leden. Ze signaleert dat veel nieuwe leden niet religieus zijn opgegroeid. 'Eenzaamheid, maatschappelijke onrust en zorgen over de toekomst

zouden daar een rol in kunnen spelen. Jongeren worden geconfronteerd met grote uitdagingen, maar ervaren tegelijk dat Gods liefde en zorg constant blijven. Deze generatie zoekt naar zingeving. Ik merk dat veel van mijn vrienden en onze leden hiermee worstelen en juist in het geloof houvast vinden.' Studentenvereniging VGSL Franciscus Gomarush heeft nu in totaal 61 leden, dat waren er een jaar eerder 55. De instroom van eerstejaars ligt de laatste tijd tussen de tien en vijftien nieuwe leden, vertelt bestuurslid Lucas Verkerk, maar dat was zeven jaar geleden wel anders: 'Toen waren er zorgen: wat zouden we doen als we onder de 35 leden komen? Maar na de coronacrisis is onze instroom constant.' Als mogelijke verklaring noemt hij de Leidse studentencultuur. 'Ik denk dat die hier sterker is dan in andere steden, het is in Leiden gebruikelijker om bij een vereniging te gaan.'

Bij E.S.V. Ichthus hebben zich dit jaar tien nieuwe leden gemeld, vertelt Dekker. 'Vorig jaar waren dat er achttien, maar bij ons kun je het hele jaar lid worden. Ik kan natuurlijk niet in de toekomst kijken, maar ik verwacht zeker nog aanmeldingen.' In totaal telt de vereniging 77 leden.

'Eenzaamheid, maatschappelijke onrust en zorgen over de toekomst kunnen een rol spelen'

'Ik ben niet christelijk, maar religieus'

Andrea Westland (18, politicologie) is lid van Panoplia.

'Bij een cantus wordt het bier aangelengd met veel water.'

'Ik heb op een christelijke basisschool en een reformatorische middelbare school gezeten, dus het leek me fijn om ook in Leiden mensen te ontmoeten met wie je over het geloof kan praten. Nu ik aan de universiteit studeer, zit ik ook niet meer volledig in mijn eigen bubbel. Dat is ook niet de opdracht die God aan ons geeft, maar een plek hebben om op terug te kunnen vallen vind ik prettig. 'Panoplia is een dispuut van de landelijke vereniging C.S.F.R. Ik heb me vorig jaar al ingeschreven toen ik nog op de middelbare school zat. Ik kom zelf uit reformatorische kring en C.S.F.R. heeft ook die grondslag. Dat is wat behoudender dan de gereformeerde hoek en staat dicht bij de Bijbel. Vaak zijn ouders van onze leden SGP-stemmers, maar de leden zelf zijn ook vaak CU- of CDA-stemmers.'

'Ik ben opgegroeid in Bleskensgraaf, onderdeel van de Biblebelt. Mijn opa was dominee van de Protestantse Kerk. Met het gezin gingen we op zondag twee keer naar de kerk en lazen we elke dag de Bijbel bij het eten.'

'Maar mijn ouders hebben me ook geleerd dat het gaat om je persoonlijke relatie met God. Die kan je opbouwen door individueel stille tijd te hebben. Dat houdt in dat je 's ochtends begint met God, 's avonds de dag afsluit met God en Hij dus heel de dag met je meegaat. 'Ik moet eerlijk zeggen dat het er vaak bij inschiet. Ik ben zo druk met mijn studie en zo. Maar ik voel me daar niet schuldig over: het gaat niet om de daden, maar om de genade van Christus. Jezus is voor onze zonden gestorven, en wij leven in zonde. Elke dag zondag ik wel en vraag ik om vergeving. God houdt Zijn armen wagenwijd open, zodat ik als zondaar genade en vergeving kan ontvangen. 'Elke dinsdag- en donderdagavond hebben we een activiteit met soms een borrel en el-

ke twee weken hebben we Bijbelkring. Er zijn vaak lezingen van sprekers over allerlei onderwerpen, bijvoorbeeld een islamitische filosoof. We vinden het belangrijk om onze blikken te verruimen.'

'We hebben een groepsapp waarin leden afspreken om zondag samen naar de kerk te gaan. Ik ga nog elk weekend met mijn ouders naar de kerk, maar als ik in de toekomst wat vaker hier blijf, zou ik naar de Hervormde Kerk in Katwijk gaan of de Marekerk in Leiden. 'Op de vereniging wordt zeker ook alcohol gedronken, we zijn ook gewoon studenten! Als het er gezelliger door wordt, is het prima. Maar ik word liever niet dronken hoor, wat is daar nou leuk aan? Die druk voel ik ook absoluut niet.'

'We doen ook studentikoze dingen. Drie of vier keer per jaar organiseren we een cantus, al is dat niet bij iedereen de meest geliefde activiteit. Het bier wordt wel met veel water aangelengd. We werken dan ook met straffen en zo. Bijvoorbeeld dat je je biertje met gestrekte arm moet opdrinken. Of nog goorder: dat je bier als een hond uit een bakje op de grond moet drinken. Héél gek.'

'Omdat de reformatorische kerk dicht bij de Bijbel blijft, is homoseksualiteit niet zoals God het heeft bedoeld. Maar homoseksuelen worden niet afgewezen bij Panoplia, er zijn er een paar lid. Ik vind het zelf een heel ingewikkeld onderwerp.'

'Intimiteit is in mijn ogen bestemd voor het huwelijk, zoals het ook in de Bijbel staat. Ik heb natuurlijk geen idee wat er achter anderenmans deur gebeurt, maar ik heb de indruk dat die visie door de meeste leden wel wordt onderschreven. Ik wil me daar ook zeker aan committeren.'

Jair van Turenhout (21, geschiedenis) is lid van Gomarush.

'Er is hier ook genoeg onderbroekenlol hoor.'

'Ik noem mezelf niet christelijk: ik geloof wel in een god, maar niet in een specifieke religie. Ook bid ik niet. 'Ik ben opgegroeid in Veenendaal, de Biblebelt, en protestants opgevoed. Op zondag gingen we altijd naar de kerk. Door persoonlijke ervaringen ben ik aan het denken gezet. Een paar jaar geleden voelde ik verwijt en een wrang en boos gevoel naar mensen om me heen, nadat ik me jarenlang buitengesloten had gevoeld. Ik was mezelf aan het meten en vergelijken met anderen.'

'Alleen: ik wilde dat helemaal niet. Ik wilde mensen liefhebben, niet verwijtend en angstig zijn. Maar hoe dan? Ik concludeerde: als enkel de natuurlijke wereld bestaat, dan kan er geen liefde zijn. Liefde kan volgens mij dus alleen maar van een god komen. Daar ben ik me meer in gaan verdiepen.'

'Toen ik dit jaar in Leiden ging studeren, zocht ik een plek met gelijkgestemden. Ik werd lid van Gomarush. Ichthus is wat minder studentikoos qua mores en etiquette, NSL vind ik te grootschalig. Ik ben wel naar een open avond van Panoplia geweest, maar die is voornamelijk reformatorisch en dus conservatiever. Gomarush is gereformeerd, dat sluit het best aan bij mijn kerkelijke achtergrond.'

'Ik vind er mensen met wie ik het over religie, een god en emoties kan hebben. Samen ben je op zoek naar het geloof: door middel van Bijbelstudie, een goed gesprek of door elkaar boeken aan te raden over de wetenschap in de Bijbel. Elke twee weken op dinsdag is er Bijbelstudie met een groepje leden van verschillende jaarlagen. Dan lezen we een stukje en

bespreken we dat.

'Ik zit erover te denken om christen te worden. Niet omdat ik hier ben gebrainwasht, maar omdat ik er rationeel door ben gestimuleerd. 'Ik zit in de commissie die kerkbezoeken organiseert. We gaan ongeveer vier keer per jaar naar stromingen waar we uit onszelf niet snel heen zouden gaan, zoals een katholieke of orthodoxe kerk. Dit jaar staat een zwaar protestantse kerk op de planning: de Gereformeerde Gemeenten. Als het aan mij ligt gaan we ook naar de synagoge en de moskee. Het is interessant om nieuwe ervaringen op te doen en andere mensen te spreken.'

'Ik vind Gomarush heel accepterend voor alle overtuigingen. We hebben bijvoorbeeld een paar atheïstische leden en homoseksuelen zijn ook zeker welkom. De meer liberale christen vindt dat sowieso geen probleem, de conservatieven vinden het wel wat lastiger. Maar er is geen preekcultuur hier, homoseksuele leden wordt hier niet verteld wat ze wel of niet mogen doen.'

'Hoe de leden omgaan met seksualiteit ligt aan henzelf. We hebben statuten uit de jaren vijftig, die leest niemand meer. Maar we hebben wel een Bijbelse visie op seksualiteit: dat het iets kostbaar is wat je niet zomaar met een willekeurig iemand doet. De meeste leden zullen geloven in geen seks voor het huwelijk, dus seksualiteit speelt hier niet zo veel als op bijvoorbeeld Minerva, maar er is wel genoeg onderbroekenhumor hoor. En er wordt af en toe ook zeker goed gedronken. Laatst nog hebben leden tot half zes 's ochtends geklaverjast.'

'God gaat heel de dag met je mee'

Dylan Somsen (18, biologie) is lid van E.S.v. Ichthus. ‘Sinds ik biologie studeer, geloof ik alleen maar meer in God.’

‘Ik ben vrij nieuw in het geloof. Aan het begin van dit jaar zat ik in een taai periode omdat mijn ouders gingen scheiden. Tegelijkertijd kreeg ik een vriendin en zij was een groot licht in mijn leven. We zijn niet meer samen, maar zij is wel degene die mij heeft laten kennismaken met de christelijke gemeenschap en wat het inhoudt om te geloven. Bij haar thuis leerde ik hoe het is om te bidden met elkaar en ervoer ik de puurheid van de liefde voor familie en naasten.

‘Aangezien ik alles zo mooi vond, vroeg ik me af waarom ik eigenlijk niet geloofde. Ik kan op zijn minst eens de Bijbel gaan lezen, dacht ik. Die heb ik natuurlijk nog niet uit, want dat is een aardige pil. Na alles wat ik heb gehoord en geleerd, ben ik deze zomer tot de conclusie gekomen dat Jezus de weg, de waarheid en het leven is.

‘Sinds ik biologie studeer, geloof ik alleen maar meer in God. Als ik kijk naar de opbouw van DNA, alle natuurkundewetten, de gulden snede, dan verwonder ik me hoe perfect alles is gemaakt. Dan kan ik geen atheïst zijn. Het kan niet anders dan dat het tot stand is gekomen door een intelligente ontwerper: God.

‘Ik wilde graag bij een christelijke studentenvereniging, omdat ik buiten mijn ex-vriendin geen andere christenen kende. Ichthus voelde heel laagdrempelig. Ik ervoer meteen een groot gevoel van acceptatie en gemeenschap, waarin iedereen lief voor elkaar is en echt van elkaar houdt. Het is ook een wat kleinere vereniging, er zijn geen verplichtingen, er is geen ontgroening, dat vond ik ook wel fijn.

‘Daarnaast heerst er niet zo’n cultuur waarbij veel alcohol wordt gedronken. Ik drink zelf niet, gewoon omdat ik het geen fijn idee vind om de controle te verliezen.

‘Daarom zou ik ook wel zeggen dat Ichthus een van de minst studentikoze verenigingen is. Het meest studentikoze wat ik tot nu toe heb meegemaakt is de algemene ledenvergadering. Dan is het wel de bedoeling dat je net gekleed gaat, maar daar zijn we niet heel streng op.

‘Elke woensdag doen we Bijbelstudie, in een kring. Voor het eten bidden we samen en daarna is vaak nog een borrel. Ik ben enorm gegroeid in mijn kennis over Jezus en daardoor in mijn geloof. Als ik ’s avonds thuiskom na Bijbelstudie voel ik me heel erg gelukkig. Ik ben dankbaar dat ik mensen heb om over zulke dingen diep in gesprek te gaan.

‘Mensen denken dat je in de hemel kunt komen door goede dingen te doen, maar dat is niet hoe het werkt. Jezus is aan het kruis voor onze zonden gestorven en je kunt alleen in de hemel komen door in Hem te geloven. En als je in Jezus gelooft, dan doe je vanzelf goede dingen.

‘Het enige wat je kunt meenemen naar de hemel zijn anderen. Mijn ouders en vrienden vinden Ichthus zijn niet gelovig, dus daarom vind ik het belangrijk om hen op de Bijbel te wijzen. Daarom proberen mensen het geloof ook op straat te verspreiden. Dat gebeurt niet altijd respectvol, daardoor hebben mensen slechte oordelen over christenen. Dat vind ik jammer. Het is belangrijk dat we ons als christenen ervan bewust zijn dat het wel altijd iemand anders’ keuze blijft om te geloven of niet.

‘Het is soms lastig om te zien dat je naasten niet geloven, omdat wij christenen geloven dat Jezus de enige weg is. Dat wil je delen met anderen. Ook omdat je uit liefde iedereen die plekt in de hemel kunt.’

‘Ik vroeg me af waarom ik niet geloofde’

‘Na een feestje geeft bidden rust’

Sarah Ariese (18, politicologie) is lid van Navigators Studentenvereniging Leiden (NSL). ‘Ik voelde me anders dan de rest.’

‘Vanuit mijn jeugd ben ik al veel bezig met het geloof. Ik ben gedoopt en elke zondag gingen wij naar de kerk in Amsterdam. De familie van mijn vaders kant woont in de Biblebelt. Voor mijn neefjes en nichtjes is het heel normaal dat je naar een christelijke school gaat, Bijbelteksten leert en iedereen op zondag een rustdag heeft.

‘In Amsterdam heb je dat niet echt. Voor mij was het altijd zoeken hoe ik daarmee moest omgaan. Niemand om je heen is christelijk en je hebt een heel andere opvoeding gehad dan de kinderen in je klas.

‘Dat was soms lastig, zeker toen ik naar de middelbare school ging in Amsterdam-Zuid. Ik probeerde mijn plekje te vinden, zonder mezelf helemaal aan te passen aan wat anderen vonden. Ik durfde niet echt over het geloof te praten, want ik was bang dat dat beschamend was of dat mensen het daar niet over wilden hebben. Je bent toch anders dan de rest.

‘Naarmate ik ouder werd, heb ik het voor het eerst aan mijn vriendinnen durven vertellen. Ze waren eigenlijk juist heel geïnteresseerd en stelden veel vragen. Veel vriendinnetjes zijn ook meegegaan naar de kerk. Ze vonden het helemaal niet raar. Maar als je dat nooit durft te vertellen, weet je dat ook niet.

‘Ik was in eerste instantie niet zo bezig met christelijke verenigingen omdat ik niet wist wat ik wilde studeren. Ik dacht na over een tussenjaar, maar heb er ook overwogen om bij de Koninklijke Militaire Academie te gaan. Op een gegeven moment ging mijn

broer studeren, hij zit ook bij NSL. Aanvankelijk wilde ik juist helemaal niet bij hem op de vereniging. ‘Ik heb ook bij Augustinus gekeken, maar ik merkte dat ik het christelijke aspect toch wel belangrijk vond. Het leek me fijn om bij een vereniging te gaan met mensen die allemaal dezelfde opvoeding hebben gehad, zeker omdat ik dat op de middelbare school niet had.

‘In principe bid ik elke dag voor het eten. Als ik een broodje eet in de trein, schiet het er weleens bij in, maar voor het slapen bid ik altijd om op die manier de dag rustig af te sluiten. Zelfs als ik laat thuiskom van een feestje, geeft bidden juist even rust.

‘Veel mensen denken dat je heel veel niet mag als je gelooft, terwijl ik juist van mening ben dat het geloof heel veel geeft. Dan zeggen ze: “Maar dan mag je toch nooit drinken?” Maar bij NSL wordt zeker wel gedronken, de ene keer meer dan de andere. Maar we blijven wel gewoon een christelijke vereniging en willen dat ook uitstralen. Dus je houdt rekening met wat je doet.

‘Seks voor het huwelijk is wel een controversieel onderwerp. Ik ben er zelf nog niet helemaal uit. Het is iets waarover binnen het christelijk geloof veel discussie is.

‘Ik denk dat veel mensen denken: ik ben niet opgegroeid met het geloof, dus laat maar zitten. Maar het maakt niet uit hoe oud je bent, je kunt er altijd vragen over stellen. We willen er altijd over vertellen.’

Raad stemt in met begroting na belofte meer openheid

De universiteitsraad stemt alsnog in met de universitaire begroting voor 2026-30. Het college van bestuur belooft voortaan sneller meer helderheid te geven over de financiële keuzes die worden gemaakt. ‘Voor ons was het ook een race tegen de klok.’

DOOR VINCENT BONGERS

De universiteitsraad wilde niet met de begroting instemmen omdat er onduidelijkheid was over een aantal financiële keuzes die het college maakt. Ook was er ergernis over het laat ontvangen van de begroting waardoor het lastig was voor de raad om zich goed voor te bereiden. Er werd zelfs gesproken van ‘uitholling van de medezeggenschap’. Maandag bleek dat die boodschap is aangekomen bij het college. Vice-collegevoorzitter Timo Kos had al bij een tussentijdse informele raadsessie meer informatie gegeven. Ook tijdens de raadsvergadering verdedigde hij de keuzes die waren gemaakt. De universiteit heeft een transitiefonds opgezet waarin jaarlijks 4,3 miljoen euro wordt gestort. Dat geld is bedoeld voor de opvang van de klappen van mogelijke reorganisaties en de gevolgen van de Wet internationalisering in balans (WIB), die nog door de Tweede en Eerste Kamer moet.

De universiteit heeft al een streep gezet door de Engelstalige bachelor van psychologie. Dat was een offer om de Taaltoets Anderstalig Onderwijs uit de WIB te krijgen. Deze toets had het einde kunnen betekenen van grote Engelstalige bachelors als International studies. In totaal moet het college structureel 30 miljoen bezuinigen.

De raad is kritisch op het hoge bedrag dat in het fonds is gestort omdat er vooralsnog nog geen reorganisaties zijn gepland. En een deel van het transitiegeld komt uit de middelen voor werkdruk en talentbeleid, terwijl werkdruk juist ‘onrustbarend hoog’ is, aldus de raad. Ook is er onbegrip over het besteden van een miljoen euro aan een business intelligence platform.

‘We hadden een aantal bezuinigingsoperaties verwacht die mogelijk met reorganisaties gepaard zouden gaan’, reageerde vice-collegevoorzitter Timo Kos. ‘Waaronder Geesteswetenschappen en bij Sociale Wetenschappen, vanwege psychologie, maar ook bij het bestuursbureau.

‘De bezuinigingen kunnen we nu iets meer uitsmeren, er zijn nog geen reorganisaties nodig. Het budget van het fonds verlagen, was een mogelijkheid, maar dat vonden we niet verstandig. Ook als er geen reorganisaties met gedwongen ontslagen zijn, is er sprake van hoge transitiekosten door de bezuinigingen. Volgend jaar bekijken we of de opbouw van het fonds verder nodig is.’

Er is geld nodig om problemen op te vangen. ‘Als de WIB er komt dan krijgt Sociale Wetenschappen daar vanaf 2028 mee te maken. We zijn in overleg over welke steun dan nodig is. Het fonds biedt ons de ruimte om dat te doen.’ Overigens benadrukte het college dat reorganisaties nog steeds mogelijk zijn. Kos legde ook uit waarom er geld uit de pot werk-

druk en talentbeleid in het fonds zit. ‘Dat was een wat rommelig potje geworden dat deels uit tijdelijk en structureel geld bestaat dat onder andere door bezuinigingsverzachtende moties in de Tweede Kamer naar ons is gekomen. Het tijdelijke geld hebben we in het fonds geparkeerd. Dat was het meest handige.’

Kos erkende dat er weinig tijd was geweest voor de raad om de stukken te doorgronden. ‘Voor ons is het ook altijd een race tegen de klok om de begroting tijdig klaar te hebben. We kijken graag met de raad hoe we dat beter kunnen organiseren. We zullen in ieder geval in een apart document laten zien of er strategische keuzes zijn gemaakt ten opzichte van de kadernota (de financiële toekomstplannen van de universiteit, red.). Er komt ook meer aandacht voor het inwerken van raadsleden als het gaat om de begroting.’

De nieuwe collegevoorzitter Luc Sels vulde aan: ‘We gaan voortaan voorafgaand aan de definitieve begroting een wat lichtvoetiger stuk presenteren waarin we de context scheppen waarin de universiteit opereert. Een beeld van de korte- en langetermijntuitdagingen waar we voor staan, en hoe zich dat tot onze strategische oriëntatie en uiteindelijk de begroting verhoudt.’

‘Het blijft lastig om een investering in business intelligence platform als een verstandige strategische keuze te zien’, vond Mark Dechesne van personeelspartij LAG. ‘Daarom zijn we kritisch.’

Kos: ‘We gaan die bestuurlijke duiding verbeteren wat betreft het platform. Dat is geen nieuw geld. We hadden al vier miljoen euro gereserveerd voor de vernieuwing van de IT, dat is gewoon keihard nodig. Een deel daarvan gaat naar het platform.’

De universiteitsraad was uiteindelijk overtuigd door de uitleg en beloftes van het college en stemde unaniem in met de begroting.

Een zaak tegen de staat

‘We zijn nu officieel een zaak tegen de staat begonnen’, zei vice-collegevoorzitter Timo Kos maandag tijdens de raadsvergadering. Afgelopen zomer maakten de universiteiten al bekend naar de rechter te stappen vanwege de bezuinigingen. De volgende stap in die procedure is nu gezet.

‘Het college heeft een formeel bezwaarschrift ingediend tegen de beschikking van het ministerie van Onderwijs over 2025. Dat heeft betrekking op de bezuinigingen van kabinet Schoof’. Het gaat dan vooral om het stopzetten van de starters- en stimuleringsbeurzen. ‘Ook de andere twaalf universiteiten hebben een bezwaarschrift gestuurd. Dat bezwaar kun je pas officieel maken als de universiteit de zogeheten bekostigingsbrief van het ministerie heeft ontvangen. Die hebben we gekregen en maken nu bezwaar tegen het verbreken van het bestuursakkoord dat was gesloten met het vorige kabinet.’

Studenten laten geld liggen

Studenten met een bijbaan kunnen gemiddeld zo’n 580 euro terugkrijgen, maar doen dat vaak niet, waarschuwt de Belastingdienst. De dienst spoort studenten aan om alsnog aangifte te doen.

DOOR MARK REID

Het bedrag dat studenten kunnen terugkrijgen, staat voor het grootste deel uit te veel afgedragen loonheffing. Iedere werknemer moet over zijn salaris een deel loonheffing afdragen, maar dat hoeft pas vanaf een bepaald bedrag. Studenten met een bijbaan zitten vaak onder die grens en hoeven dus geen loonheffing af te dragen, maar bij veel studenten heeft hun werkgever per abuis toch die loonheffing ingehouden.

‘Als je per jaar aan bijbaantjes niet meer hebt verdiend dan ongeveer 11.000 euro ben je voor de geen loonheffing verschuldigd’, vertelt Ilse van het Erve van de Belastingdienst. ‘Maar afhankelijk van de situatie kan het zijn dat de werkgever wel loonheffing moet inhouden. Dat krijg je dan via de aangifte inkomstenbelasting terug.’

Studenten en scholieren kunnen via een speciale regeling hun werkgever vragen voortaan geen loonheffing meer in te houden. ‘Je kunt van de website van de Belastingdienst een formulier downloaden, invullen en aan de werkgever overhandigen. De kans dat de werkgever dan loonheffing moet inhouden wordt in veel gevallen een stuk kleiner’, aldus Van het Erve.

Wie geen oproep heeft ontvangen om aangifte te doen over 2024, kan dat nog steeds doen en zo geld terugvragen.

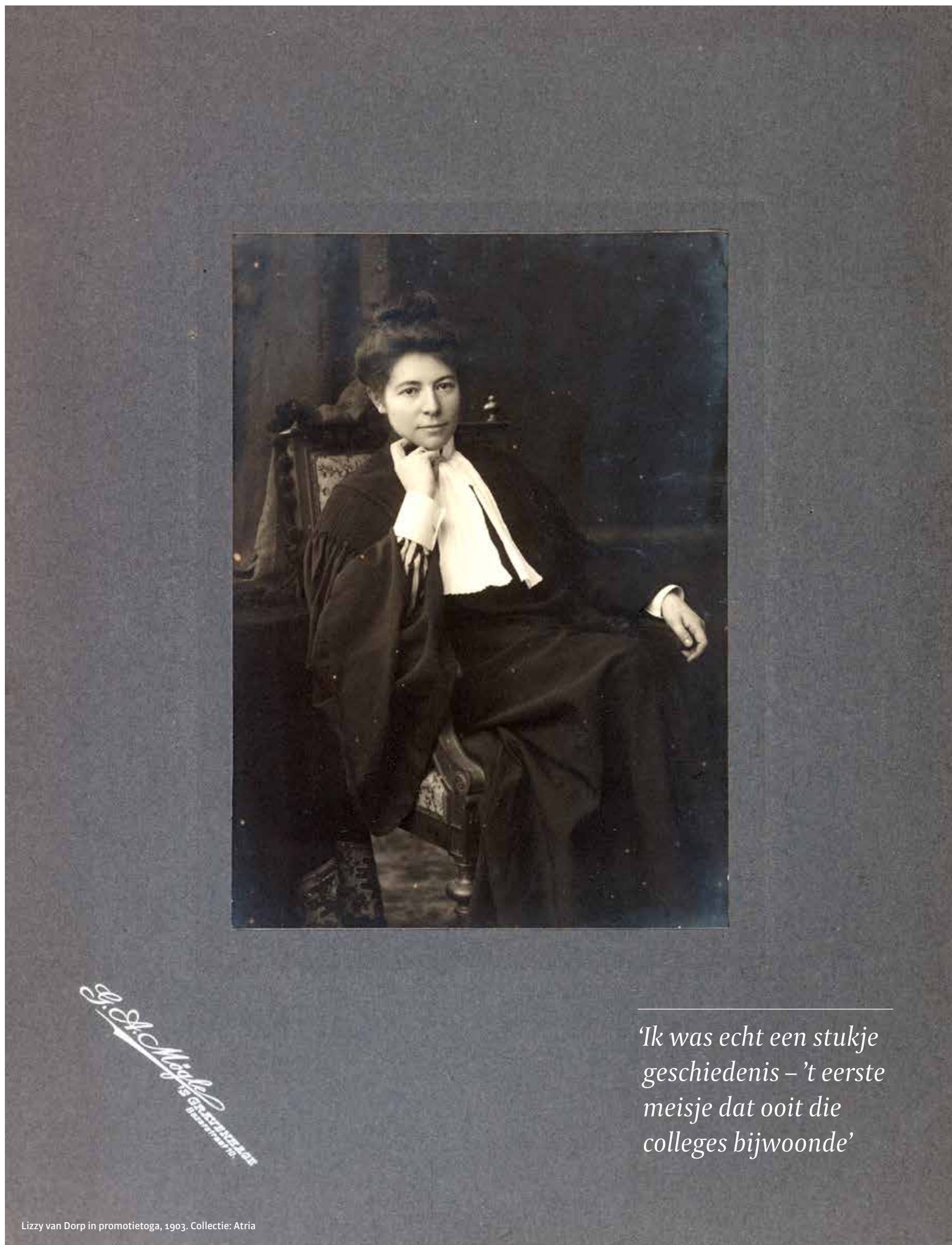

Eén Lipsius is niet genoeg

'Ik ben dol op de historische stukjes van Leiden, maar ik heb me altijd verwonderd over wat voor leuke dingen daar in de jaren '60 en '70 binnen de singels zijn gebouwd, met het Lipsius en Stadsbouwhuis als ernstigste voorbeelden', vertelt Stijn de Vreede, die zelf in Delft studeerde maar nu al jaren in Leiden woont. Als grap koos hij een paar iconische plekken van Leiden, photoshopte daar vakkundig het Lipsius in en postte ze op social media. Van boven naar onder: het Rapenburg, de Pieterskerk, de Zijlpoort, en de Burcht.

De eerste vrouw op vele fronten verdient (m)eer

'Ik was echt een stukje geschiedenis – 't eerste meisje dat ooit die colleges bijwoonde'

Lizzy van Dorp in promotietoga, 1903. Collectie: Atria

Als eerste vrouwelijke rechtenstudent van Leiden mocht Lizzy van Dorp geen colleges bijwonen, tot ze dat door haar talent wist af te dwingen. Laten we deze voorvechtster van vrouwenrechten eren en een gebouw naar haar vernoemen, betoogt haar 'achter-, achternichtje' **Sanderien de Jong**.

'Er moet iets van mij blijven leven. Dat is ook wel een beetje de reden waarom ik dit schrijf. Ik stel mij altijd voor hoe misschien een achter-, achternichtje over 100 jaar deze bladzij vindt, en er in lezen zal en zich verbazen zal, dat zo'n oud-, oudtante, nu allang dood, ook eens jong en bloeiend was.'

Het lezen van dit citaat uit het dagboek van Lizzy van Dorp, de eerste vrouwelijke rechtenstudent, was voor mij, haar 'achter-, achternichtje', niet alleen een kippenvelmoment, maar ook een directe aansporing om me in haar bijzondere leven te verdiepen. Lizzy's dagboek is het oudst bekende dagboek van een vrouwelijke student in Nederland. Elizabeth Carolina van Dorp, roepnaam Lizzy, werd geboren op 5 september 1872. In 1893 begon ze, samen met vier andere vrouwen, aan de studie Letteren in Leiden. De eerste vrouwelijke student in Leiden was overigens Maria Slothouwer, zij begon al in 1878 aan de Letterenstudie, ondanks heftige tegenstand van onder anderen de historicus P.J. Blok. Omdat de Letterenstudie Lizzy maar matig beviel, ging ze, nadat ze in 1897 haar kandidaats had behaald 'visites [maken] bij de Rechtenprofessoren omdat ik hierin wilde gaan studeren. [...] Ze waren 't er alledrie over eens dat ik [dat] best kon doen, zonder colleges te lopen.' Lizzy mocht rechten studeren, maar het was in de ogen van de heren professoren niet de bedoeling dat deze eerste vrouwelijke student naar college zou komen, tussen de mannelijke studenten. Na anderhalf jaar zelfstudie, schreef ze: 'Bij Oppenheim ging ik het tentamen aanvragen. Hij zei geen woord meer dan nodig was; en bij het weggaan: ik wens u goed succes, met een gezicht alsof hij even lief gezegd had: stik. En pof de deur toe.'

Op 9 februari deed ze examen. 'Naar mijn eigen idee zei ik niets als domheden, behalve heel gewone dingen. Tiche-laar vroeg eigenlijk alleen over koop en huur, Greven alleen over geld, dat vond ik vervelend. 't Is eigenlijk ontmoedigend wanneer men zolang gewacht heeft, in een groot uur afgemaakt te worden. Dat was 't nu eigenlijk wel niet, want ik kreeg een judicium dat, schijnt 't, heel mooi was. [...] Moeder zat heel kalm thuis haar kas op te maken. Ik zei eerst, moeder mag ik een kopje thee en toen [de formule wordt hier voor het eerst vervrouwelijkt, daarom zegt ze het in het Latijn] *candidata facta sum*.' (Ik heb mijn kandidaats behaald)

Enkele dagen later bezoekt ze Oppenheim opnieuw, nu om naar zijn colleges te vragen: 'Ik dacht dat hij heel ijez-grimmig [knorrig] zou zijn. In plaats daarvan ontving hij me met een salvo van loftuitingen: mooi examen, prachtig judicium, goed jurist, als een meisje studeert, moet ze iets bijzonders zijn, dan moet ze examen doen zoals u. [...] Ik was bepaald overbluft van zoveel vriendelijkheid. Enfin, ik vond nu opeens dat ik het gewonnen heb bij die heren juristen.'

Lizzy's doel was bereikt: dankzij haar glansrijk behaalde kandidaatsexamen dwong ze bij de heren af dat ze voortaan colleges mocht lopen. 'Dinsdag voor 't eerst college, in 't klein auditorium. [...] Ik was echt een stukje geschiedenis toen ik binnenkwam – 't eerste meisje dat ooit die colleges bijwoonde. Iedereen hield zich natuurlijk alsof hij mij niet opmerkte en toch wist ik dat zeventig paar ogen afwisse-

lend op mij gericht waren.' Hier en in heel haar Leidse dagboek komt Lizzy naar voren als een bijzondere, zeer zelfbewuste vrouw. Ze beseft ook goed welke emanciperende betekenis ze heeft. In haar dagboek schrijft ze: 'Ik heb het genoeglijke gevoel een belangwekkend onderwerp van Leidse gesprekken te zijn.' Begin 1900 werd ook de Vereniging van Vrouwelijke Studenten in Leiden (vvsL) opgericht, met Lizzy als eerste presidente. In 1901 behaalde Lizzy als eerste vrouw in Nederland haar doctoraalexamen rechten. En in juli 1903 promoveerde zij bij professor Oppenheim.

Na haar promotie opende Lizzy haar eigen advocatenkantoor, net zoals haar oud-studiegenoot Adolphine Kok had gedaan. Adolphine begon later aan de rechtenstudie maar promoveerde een paar maanden eerder. Het zal niet verbazen dat Lizzy in haar verdere leven een voorvechtster van vrouwenrechten is gebleven. Ze streed onder andere voor het vrouwenkiesrecht. Ze was gematigder dan Aletta Jacobs; in 1907 richtte ze haar eigen Bond voor Vrouwenkiesrecht op. Haar interesse verschoot daarna meer naar economische onderwerpen. In 1919 werd ze privatdocent economie in Utrecht; een benoeming tot hoogleraar economie aan de Landbouwhogeschool Wageningen was door de minister van Landbouw vrijgesteld. Omdat ze een vrouw was. Als een van de eerste professionele vrouwelijke economen publiceerde ze een aantal baanbrekende artikelen. Als lid van de liberale Vrijheidsbond was ze ook politiek actief. Toen de Liberale Partij bij de verkiezingen in 1922 één zetel kreeg, mocht Lizzy van Dorp de partij vertegenwoordigen in de Tweede Kamer.

Begin 1940 vertrok zij naar Turkije, waar haar goede vrienden Jenny Visser-Hooft en Philips Hooft woonden, een beroemd alpinistenpaar; Jenny was kort daarvoor verongelukt. In september 1940 reisde zij via Irak, Syrië en India naar Nederlands-Indië, waar ze werd benoemd tot professor in de economie aan de universiteit van Bandung.

Vanwege de oorlog deed ze nog een poging om naar de Verenigde Staten te ontkomen, dit mislukte. Ze werd geïnterneerd in kamp Banjoe-Biroe op Midden-Java, en overleed daar op 6 september 1945, drie weken na de Japanse overgave en een dag na haar 73ste verjaardag. Lizzy van Dorp was op vele fronten 'de eerste vrouw': ze studeerde als eerste vrouw rechten en ze was de eerste preses van de vvsL. Ze was de eerste vrouwelijke econoom en de eerste vrouw in de Tweede Kamer met een 'eenvrouwsfractie'.

Ik ben ontzettend trots op mijn bijzondere tante Lizzy. En daarom: een pleidooi.

Ik roep de universiteit en de rechtenfaculteit (die is vernoemd naar Kamerlingh Onnes, met de Lorentztaal, Cleveringazaal, Grotiuszaal, het Van Vollenhoveninstituut en een hal vol foto's van mannen) op om onze eerste vrouwelijke rechtenstudent te eren. Vernoem een gebouw, een instituut, een fonds of een prijs naar Lizzy van Dorp. Laten we haar nooit vergeten en laten we haar de eer geven die haar toekomt.

Sanderien de Jong is werkzaam bij de Faculteit Geesteswetenschappen als alumnicóördinator. Zij werkt aan een biografie over Lizzy van Dorp

De prijs voor een Maretje bedraagt €9,- per 30 woorden, opgegeven via redactie@mare.leidenuniv.nl uiterlijk t/m maandag 16.00 uur. Maretjes aangeboden voor commerciële doeleinden worden niet geplaatst, evenmin als Maretjes waarin zaken worden aangeboden die de waarde van €4.500 te boven gaan

Doe meer met je kennis! Vrijwilligers gezocht voor één uur per week **bijles en huiswerkbegeleiding** op verschillende locaties of bij de leerling thuis.

Leiden-Noord, basisonderwijs, 7 leerlingen. Groep 4 t/m 8. **Voortgezet onderwijs:** *Mbo student, niveau 4 Engels. *Engels, 2 vmbo basis/kader. *Engels, 4 vmbo. *Twee leerlingen Nederlands 4 havo. *Nederlands, biologie, planning 4 vmbo kader. *Nederlands, Engels, biologie, 3 vmbo kader. *Studiebegeleiding en Nederlands, 2 vmbo-havo. *Aardrijkskunde, biologie 3 mavo. *Wiskunde en science (natuurkunde, scheikunde, biologie), brugklas. *Nederlands, brugklas, mavo-havo. **Leiden-Zuid**, *3 leerlingen basisonderwijs. *Ook hulp

gevraagd bij organisatie van de bijles, één of twee middagen per week. Onderwijswinkel Arubapad 2 (Het Gebouw), ma, wo en do 15-17u. Tel. 071-5214256. E-mail: hdekoomen@owwleiden.nl.

Maretjes-extra zijn bedoeld voor semi-commerciële instanties. De prijs voor een Maretje-extra is €23,- incl. BTW voor elke vijfendertig woorden. U kunt deze advertenties uiterlijk op de vrijdag vóór het verschijnen van Mare opgeven bij Bureau van Vliet B.V., +31 (0) 23-5744745, info@bureauvanvliet.com

COLOFON

Mare: Rapenburg 38, 2311 EX Leiden
Postbus 9500 2300 RA Leiden
Telefoon 071-527 7272
E-mail redactie@mare.leidenuniv.nl of weekbladmare@protonmail.com
Website mareonline.nl
Twitter @weekbladmare
Mastodon @weekbladmare@mastodon.online
Bluesky @mareonline.nl
Instagram @weekbladmare
Facebook: Leids Universitair Weekblad Mare
De redactie is op vrijdag gesloten.
Oplage circa 5.000

Hoofredactie:
Frank Provoost:
frank.provoost@mare.leidenuniv.nl

Redactie:
Vincent Bongers
vbongers@mare.leidenuniv.nl
Marciëlle van der Kraan
m.w.s.van.der.kraan@mare.leidenuniv.nl
Sebastiaan van Loosbroek
s.p.van.loosbroek@mare.leidenuniv.nl

Mark Reid
m.a.reid@mare.leidenuniv.nl
Else van der Steeg
e.h.van.der.steeg@mare.leidenuniv.nl
Tirza de Graaf (stagiair)

Medewerkers:
Emiel Beinema | Lente van den Berg
| Lisa Boshuizen | Remco Breuker
| Josette Daemen | Lorenzo Gerritsen
| Mathijs de Jong | Emma van
Kalmthout | Henrik Laban | Marieke
Nolten | Zahra Menguellati | Anna
Schaafsma

Art direction en vormgeving:
Marcel van den Berg,
joostmarcellis.nl

Fotografie: Taco van der Eb |
Marc de Haan

Illustraties: Bas van der Schot |
Silas.nl

Drukwerk: Rodi Rotatiedruk,
Broek op Langedijk

Advertenties:
Bureau van Vliet B.V.,
Wateringweg 129,
2031 EG Haarlem,
Telefoon 023-571 47 45,
E-mail sales@bureauvanvliet.com
bureauvanvliet.com/advertentie/
Weekblad

Redactieraad:
Kutsal Yesilkagit (voorzitter) |
Frank Israel (vice-voorzitter) |
Alexander Pleijter (secretaris) |
Willem van der Does | Annemarie
Drahmann | Nour Eldin Emara |
Rosanne Hertzberger |
Hermelijn Smits

De influencer des doods

In de theatervoorstelling *BEAUTYBOMB* radicaliseert beauty-influencer Abby tot bommengooier. Makers Damaris de Jong en Catoo Lustig waarschuwen voor de gevaren van sociale media en verzetten zich tegen het vrouwelijke schoonheidsideaal. *‘Slay. You ate, girl.’*

DOOR **LISA BOSHUIZEN**
FOTO **MILAGRO ELSTAK**

‘Vrouwen worden onderdrukt en verkracht, genocides worden gepleegd en het kapitalisme houdt ons in een houdgreep.’

In een ‘meterslange opsomming’ klaagt beauty-influencer Abby over alles wat mis is met de wereld. Op een groot scherm is haar ‘afscheidslivestream’ te zien. Na afloop wil Abby met een bom alle ‘slachtoffers van het patriarchaat’ verlossen. Het decor toont haar slaapkamer: een bed en statief waarop een telefoon met ringlicht staat.

In de theatervoorstelling *BEAUTYBOMB* radicaliseert een jong feministisch meisje onder de invloed van sociale media. ‘Het laat zien hoe je als jonge vrouw de wereld kan ervaren. Enerzijds is het internet een plek waar kennis wordt vergroot en bewustzijn wordt gecreëerd, maar komt zij ook vast te zitten in een systeem van zorgwekkende gedachten. Als er niet genoeg handvatten worden gegeven, kan het helemaal misgaan’, vertelt regisseur en schrijver Catoo Lustig, die samen met actrice Damaris de Jong de voorstelling maakte.

‘Abby is bevriemd met de apocalyps’, zegt De Jong over het personage dat ze vertolkt. ‘Ze is best duister. Ze ziet de dingen niet meer helder en heeft het een soort van opgegeven. Ze staat best ver van mij af, ik vecht daar actief tegen. Ik ben iemand die altijd kleur wil toevoegen en vrolijkheid wil brengen. Om dat donkere in jezelf op te zoeken voordat je gaat spelen is wel even zwaar. Na de show probeer ik dat ook weer van mij af te schudden.’

BEAUTYBOMB is volgens het duo een ‘eigentijdse bewerking’ van het stuk *Bomsong* van Thea Dorn. Lustig: ‘In het origineel hoort een vrouw stemmen in haar hoofd en denkt zij dat ze Jeanne d’Arc is. Ze bouwt een bom om die op de, in haar ogen, kwaadaardige mensen te gooien.’

De van oorsprong Leidse theatermakers hebben het verhaal omgedraaid. In plaats van stemmen in haar hoofd, krijgt de influencer impulsen binnen via sociale media. Zij wil niet de boosdoeners straffen, maar juist de slachtoffers van het systeem verlossen. ‘We proberen empathie op te roepen voor iemand die radicaliseert door haar telefoon’, aldus De Jong. ‘Dat kan bij iedereen gebeuren, in alle denkstromen. Iedereen is vatbaar voor sociale media. De algoritmes weten precies wat ze nodig hebben om jouw aandacht vast te houden.’

‘We proberen empathie op te roepen voor iemand die radicaliseert door haar telefoon’

Haar impulsieve koopgedrag, voornamelijk van skin-care-producten, geven Abby een ‘illusie van houvast’. Door een lange lijst af te vinken van alles wat zij volgens het internet nodig heeft, gelooft zij dat het allemaal goedkomt, legt Lustig uit. De Jong: ‘Ze denkt de leegte in zichzelf op te vullen, maar dat gebeurt natuurlijk niet.’

‘Het is belangrijk om te beseffen dat het niet in één keer fout gaat, maar dat er altijd een opbouw in zit’, zegt Lustig. ‘Een kleinerende opmerking kan als onschuldig worden gezien, maar is de eerste stap naar geweld. Dat zie je overal, ook aan de feministische kant. Er wordt dan bijvoorbeeld “fuck mannen” gezegd als grapje. Maar het sentiment daarachter is heel polariserend.’

‘*Slay. You ate, girl.*’ Door middel van humor en het gebruik van typische Gen-Z-taal willen De Jong en Lustig iemand laten zien waar de jongere generatie zich in herkent. ‘Het komt dan nog harder aan als je op het einde merkt dat ze een kant opgaat waarmee jij je niet identificeert. Als publiek ga je dan de vraag stellen: hoe verhoud ik mij hiertoe?’

De radicalisering van Abby wordt langzaam opgebouwd. Lustig: ‘We beginnen met een scène waar zij een babypop gaat make-uppen. Ze gaat de baby contouren, omdat hij te chabby is. Dat is vrij hilarisch omdat je denkt: *girl*, waar ben jij mee bezig? Op een gegeven moment denkt ze de code van het internet te hebben gekraakt. Ze begint een soort formules op te sommen: als je een *hottie* bent en je geeft een *true story*, dan word je *geliked*. Maar als je als *yugly girl* hetzelfde doet, word je uitgekotst.’

BEAUTYBOMB is niet alleen een waarschuwing voor de gevolgen van een ‘niet gereguleerd internet’ en de ‘onbeperkte informatie op sociale media’, maar een verzetsdaad tegen het ultieme vrouwelijke schoonheidsideaal. De influencer laat zichzelf online van haar beste kant en in perfect geposeerde houdingen zien. Maar het publiek ziet ook gewoon een meisje in haar kamer.

‘Het kostuum van het personage is vrij bloot’, vertelt De Jong. ‘Ik buk en hurk en doe allerlei dingen terwijl mijn hele buik zichtbaar is. Je mag kijken naar een lichaam zoals dat gewoon is. Dat is heel kwetsbaar, maar ook heel bevrijdend.’

‘Ik probeer bewust soms mijn chabby buik te laten zien’, vertelt Lustig. ‘Dat voelt bijna als een daad van verzet omdat platte buiken zo belangrijk lijken te zijn.’

De Jong en Lustig pleiten voor een *female gaze*: ‘een intuïtief gevoel dat als je iets maakt over vrouw zijn, je dat zonder restricties doet.’ Lustig nodigt jongeren uit om ‘uit te vogelen waar jij van aangaat. Volg je eigen verlangen. Wie jij bent, is al geweldig. Je mag het helemaal op jouw manier doen.’

Catoo Lustig en Damaris de Jong, *BEAUTYBOMB*, een snippet uit het leven van een geradicaliseerde influencer. Theater Ins Blau, 17 december, 20:30 uur, 16,50. € 12,50 (< 30 jaar)

BIJ ONS

krijg je als werknemer van Universiteit Leiden extra ruime vergoedingen

De zorgverzekering voor Universiteit Leiden

Jij én je gezinsleden profiteren van:

- Extra korting op je basisverzekering bij een maximaal vrijwillig eigen risico
- Korting op je aanvullende verzekering
- Uniek: deel je tandartsvergoeding met je partner
- Ruime vergoedingen zonder extra kosten voor o.a. tandarts en fysiotherapie

Bekijk ons ruime aanbod verzekeringen en alle voordelen op zorgzekerheid.nl/universiteitleiden
Overstappen kan tot en met 31 december 2025.

‘Elk donordossier is een uitdagende puzzel’

DOOR EMMA VAN KALMTHOUT
FOTO TACO VAN DER EB

Wat doe je als medewerker van het orgaancentrum van de Nederlandse Transplantatie Stichting?

‘Je bent grotendeels aan het bellen, bellen en nog eens bellen. Artsen vanuit heel het land bellen ons als er een patiënt is overleden of bijna gaat overlijden. Mijn taak is om te kijken of deze patiënt geschikt is voor weefseldonatie. Dat kan gaan om ogen, huid, hartkleppen, botten en peesweefsel.

‘Ik raadpleeg dan als eerste het Donorregister, waarin staat of de patiënt toestemming geeft om donor te zijn. Als er toestemming is van de familie en van de patiënt ga ik samen met de arts de medische en sociale voorgeschiedenis en

beloop van het overlijden achterhalen. En als iemand dan volledig geschikt is bel ik naar Stichting Weefsel Uitname Organisatie Nederland (WUON), die alles met betrekking tot de uitname verder afhandelen.’

Komt het voor dat de familie niet akkoord gaat?

‘In principe is het de wens van de patiënt. Maar bij een heftig of onverwachts overlijden, zoals een ongeluk, zit de familie er soms echt niet op te wachten en mogen zij er tegenin gaan.’

Moet je geneeskunde studeren als je hier wilt werken?

‘Nee, maar er werken wel allemaal studenten met een medische achtergrond. Voordat je begint, is er een inwerktraject van vier maanden. Er zijn namelijk best wel veel redenen waarom iemand niet zou mogen doneren en die moet je allemaal uit je hoofd kennen.

‘Je leert eerst hoe je het donorregister raadpleegt en daarna zit je op kantoor bij de mensen die dienst hebben. Na die vier maanden is er een week waarin je drie diensten in een week draait en jij de eindverantwoordelijke bent. Als je dat goed doet en je je mondeling haalt, dan mag je zelf aan de slag.’

Wat zijn die redenen?

‘Het is een hele lijst. Iemand met dementie mag bijvoorbeeld niet doneren. Het risico is dat het wordt overgedragen. ‘Het kan ook dat de kwaliteit van het weefsel niet meer goed is door ziekte of hoge leeftijd. Bij huid, hartkleppen en het bot- en peesweefsel zit er een maximale leeftijd aan donatie. Maar als je te jong bent, kan je soms ook geen weefsel doneren, want dan is het nog niet voldoende ontwikkeld of is er te weinig opbrengst. Zo heb je per weefsel dus verschillende eisen.’

Ben je zelf donor?

‘Ja. Ik was daar altijd al heel stellig in. Toen ik zestien was, heb ik al het donorregister ingevuld. Toen wist ik alleen nog niet het verschil tussen orgaan- en weefseldonatie. Door mijn werk weet ik dat nu wel.’

Wat vind je het leukste aan je werk?

‘Dat ik steeds vaker denk: o, dat is leuk, dit heb ik op studie geleerd. Ik leg steeds meer verbanden tussen studie en werk. ‘Maar andersom is dat ook zo. Alles wat ik leer tijdens mijn werk, kan ik ook goed toepassen bij mijn studie. Maar het leukste is dat elk donordossier een soort puzzel is. Dat is heel uitdagend en leerzaam. Je achterhaalt stap voor stap steeds meer informatie, tot op een gegeven moment alle stukjes op hun plek vallen.’

COLUMN | ZAHRA MENGUELLATI

Ik heb mijn ghostwriter toch maar weer ontslagen

In een ontiegelijk drukke maand als december zie ik medestudenten aan de lopende band AI gebruiken om snel zinnen te genereren en denkwerk (ook over Sinterklaassurprises) voor hen te doen. Zo zag ik dat een klasgenoot een hoofdstuk uit een handboek in *bullet points* had laten samenvatten, terwijl de docent voor haar neus precies die tekst aan het voorkauwen was.

Steeds vaker betrap ik mezelf er ook op dat ik spar met AI en dan de woorden toch wel iets te hapklaar overneem. Zo kon ChatGPT voor een onderzoeksproject heel goed liedteksten uit het Jamaicaans Patois vertalen én gelijk interpreteren.

Nu ben ik altijd meer fan geweest van mijn eigen schrijfstijl, immers, ik heb geen gedachtestreepjes nodig om aan te tonen dat ik écht denk, en ik drink geen vijf glazen water per 200 woorden. Heus, ik heb chatbots wel eens gevraagd

om inspiratie voor een titel of slotzin. Die waren uiteindelijk of té generiek, of té specifiek waardoor ze de plank van mijn stuk volledig missloegen.

Nu ik het weer zo druk heb, besloot ik eraan toe te geven en ChatGPT eens de kans te geven echt mijn ghostwriter te zijn. Ik bedacht een nette prompt, precies zoals ik in academische cursussen heb geleerd om LLM's te gebruiken.

‘Schrijf een grappige column van 450 woorden over hoe ChatGPT studenten lui maakt, vanuit het perspectief van een student. Gebruik daarbij mijn schrijfstijl, en verzin een anekdote over een student die ergens ChatGPT voor gebruikt terwijl dat eigenlijk niet hoeft. Er moet ook een boodschap aan het einde zitten’, droeg ik ChatGPT op. Dat leverde deze boodschap op:

‘Maar hier komt de boodschap - en ja, die heb ik zelf geschreven: laat ChatGPT best je koffieprut (?) opruimen, je mail herschrijven en je titel verzinnen, maar blijf zelf de baas van je eigen brein.’

Zoals te zien aan het gedachtestreepje, is het echt zelf geschreven. Door het ‘objectieve’ lijdend voorwerp zelve, dat zich in deze column ook wel een ‘digitale butler’ noemt. Dan de anekdote:

‘De anekdote waar ik zelf nog steeds om moet gniffelen, is die van Lisa.’

Deze ‘twaalfvingerige’ student vraagt wanhopig of ze in de les AI mag gebruiken om haar studiepunten op te tellen.

‘Het ging om simpele optelsommetjes. Drie vakken van vijf punten, één van tien. Maar daar stond ze, met het soort wanhoop in haar ogen dat je normaal alleen ziet bij iemand die zijn telefoon thuis heeft laten liggen. “Ik vertrouw mezelf niet meer met getallen”, zei zij erbij. Alsof cijfers sindsdien een soort wilde dieren waren geworden die je beter niet zonder digitale begeleiding kon benaderen.’

Het was een redelijke poging, maar ik heb toch besloten mijn ghostwriter weer te ontslaan. Ik lever toch liever een warrige column in, een essay met beperkte research of debatargumenten waar te veel tijd in is gaan zitten, dan AI-slop die in de verste verte niet is gebaseerd op mijn menselijke gedachtegang, schrijfstijl en fouten.

Hoewel de huidige tijdsgeschiedenis AI bijna onontkoombaar maakt, zeg ik met veel liefde - en deze slotzin heeft mijn medemens en regisseur Guillermo Del Toro bedacht - ‘Fuck AI’.

Zahra Menguellati is student International Studies

Ik lever toch liever een warrige column in dan AI-slop